

अनेकांत एज्युकेशन सोसायटीचे
तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

F.Y.B.A (सेमिस्टर २)

इतिहास

HIS 1277 शिवाजी आणि त्याचा काळ भाग २

Question Bank

बहूपर्यायी प्रश्न —

१. 'पुरंधर' तहान्वये संभाजीराजे मोगलोचे मनसबदार बनले.
अ — पंचहजारी ब — सातहजारी
क — दहाहजारी ड — पंधराहजार
२. संभाजीराजे मोठा मुलगा या नात्याने छ.शिवाजीनंतर गादीवर बसावे असे यांना वाटत होते.
अ — अण्णाजी दत्तो ब — मोरोपंत
क — हंबीरराव मोहिते ड — निळोपंत
३. संभाजीराजांनी स्वतःचे मेहुणे हरजी महाडिक यांची चे सुभेदार म्हणून नेमणूक केली
अ — गोवा ब — कर्नाटक
क — कोकण ड — तळकोकण
४. संभाजीराजांची पत्नी येसूबाई या घराण्यातील होती.
अ — निंबाळकर ब — जाधव
क — खोपडे ड — शिर्के
५. संभाजीराजांना वर्षांची राजकिय कारकीर्द लाभली.
अ — पाच ब — सात
क — नउ ड — अकरा
६. भारताच्या पश्चिम किनारपट्टीवर सर्वात प्रथम परकीय आले.
अ — इंग्रज ब — पोर्तुगीज
क — फ्रेंच ड — डच

७. सिद्ध्यांचा प्रमुख हा आरमारी युद्धात मारला गेला.

अ — सिद्धी मसूर

ब — सिद्धी खैरियात

क — सिद्धी सबळ

ड — सिद्धी जोहर

८. राजाराम महाराजांनी पद्धतीला पुन्हा चालना दिली.

अ — वतन

ब — विधवा पुर्नविवाह

क — सती

ड — यापैकी नाही

९. सिंहगडावर वयाच्या वर्षी छ.राजाराम महाराजांचा मृत्यु झाला.

अ — ३० व्या

ब — २५ व्या

क — २८ व्या

ड — ३५ व्या

१०. राजाराम महाराजांनी येथे नवी राजधानी निर्माण केली.

अ — पन्हाळा

ब — जिंजी

क — रायगड

ड — सज्जनगड

११. 'पराक्रम गाजवा — मोगलीप्रदेश मिळवा — आणी तो तुमच्याकडे ठेवा' ही योजना यांनी घोषित केली.

अ — ताराबाई

ब — राजाराम

क — संभाजी

ड — रामचंद्रपंत अमात्य

१२. छत्रपती संभाजीचा जन्म कोणत्या किल्ल्यावर झाला?

अ — राजगड

ब — रायगड

क — प्रतापगड

ड — पुरंधर

१३. छत्रपती संभाजी मोगलांच्या कोणत्या सरदाराला जाडुन मिळाला?

अ — मिर्जाराजे जयसिंग

ब — दिलेरखान

क — महंमद कुलीखान

ड — यापैकी नाही

१४. छत्रपती संभाजीने मोगलांच्या छावणीत जाडुन मराठ्यांचा कोणता किल्ला जिंकून घेतला?

अ — रामसेज

ब — चाकणचा किल्ला

क — सज्जनगड

ड — भूपाळगड

१५. छत्रपती संभाजीने खालीलपैकी कोणता ग्रंथ लिहिला नाही.

अ — बुधभूषण

ब — नायिकाभेद

क — गाथा सप्तशती

ड — नखशिखांत

१६. छत्रपती शिवाजी व छत्रपती संभाजी यांची अखेरची भेट कोणत्या किल्ल्यावर झाली?

अ — रायगड

ब — पन्हाळा

क — प्रतापगड

ड — यापैकी नाही

१७. छत्रपती संभाजीला कैद करण्याचा प्रयत्न छत्रपती शिवाजीच्या अष्टप्रधान मंडळातील कोणी केला?

अ — मोरोपंत पिंगळे व हंबीरराव मोहिते

ब — आण्णाजी दत्तो व बाळाजी आवजी

क — मोरोपंत पिंगळे व आण्णाजी दत्तो

ड — यापैकी नाही

१८. मोगल बादशहा औरंगजेबाचा कोणता मुलगा मदतीसाठी छत्रपती संभाजीकडे आला?

अ — मुअज्जम

ब — अकबर

क — शहाआलम

ड — यापैकी नाही

१९. मोगल बादशहा औरंगजेबाने विजापूरची आदिलशाही केंव्हा जिंकून घेतली?

अ — १६८५

ब — १६८६

क — १६८७

ड — १६८४

२०. छत्रपती संभाजीला मोगलांकडून कोणत्या ठिकाणी कैद करण्यात आले?

अ — बहादूरगड

ब — तुळापूर

क — संगमेश्वर

ड — वडू बुद्रुक

२१. छत्रपती संभाजीच्या अखेरच्या दिवसांची हकिकत कोणत्या फारसी साधनातून मिळते?

अ — फुतुहाते आलमगिरी

ब — तारीखे दिलकुशा

क — मासिरे आलमगिरी

ड — तारीखे खाफिखान

२२. छत्रपती संभाजीची हत्या औरंगजेबाने केंव्हा केली?

अ — १ फेब्रुवारी १६८९

ब — ३ नोव्हेंबर १६८९

क — ११ मार्च १६८९

ड — यापैकी नाही

२३. शिवकालिन प्रशासनामध्ये सर्वात शेवटचा घटक कोणता होता?

अ — परगाणा

ब — सुभा

क — ग्राम

ड — यापैकी नाही

२४. छत्रपती राजारामाने मालोजी घोरपडे यांच्या नंतर सेनापती पद कोणाला दिले?

अ — धनाजी जाधव

ब — नागोजी माने

क — रामचंद्रपंत आमात्य

ड — संताजी घोरपडे

२५. रायगडाचा पाडाव कोणत्या मोगल सरदाराने केला?

अ — असदखान

ब — सर्जाखान

क — झुल्फिकारखान

ड — यापैकी नाही

२६. सेनापती संताजी घोरपडेचा खून कोणत्या मराठा सरदाराने केला?

अ — धनाजी जाधव

ब — नागोजी माने

क — रामचंद्रपंत आमात्य

ड — शंकराजी नारायण

२७. छत्रपती राजारामाचे निधन कोणत्या किल्ल्यावर झाले?

अ — अजिंक्यतारा

ब — जिंजी

क — सिंहगड

ड — रायगड

२८. गावामध्ये साधरणतः किती सत्ता होत्या.

अ — दोन

ब — पाच

क — तीन

ड — चार

२९. गावातील कोणत्या सत्तेमध्ये सर्व गावक-यांचा समावेश होत असे.

अ — दिवाणसत्ता

ब — गोतसत्ता

क — ज्ञातिसत्ता

ड — धर्मसत्ता

३०. गावातील जमिन—मोजणी करण्याचे काम कोणत्या अधिका-याकडे असे.

अ — चौगुला

ब — महाजन

क — पाटील

ड — कुलकर्णी

३१. शिवकाळातील कनिष्ठ जमिनीला काय म्हणत असे.

अ — दूम

ब — सीम

क — दरवड

ड — यापैकी नाही

३२. नदीच्या किना-यावरील जमिन कोणत्या नावाने ओळखली जात असे.

अ — धुळवट

ब — पेरणू

क — मळई

ड — माळ—वरकस

३३. जमिन मोजणी करण्याचा आदर्श छत्रपतीने कोणाकडून घेतला होता.

अ — शहाजी

ब — जिजाबाई

क — दादोजी कोंडदेव

ड — मलिक अंबर

३४. मिरासपट्टी हा कर कोणाकडून वसूल केला जात असे.

- अ — पाटील
क — मिरासदार
- ब — कुलकर्णी
ड — वरीलपैकी सर्व
३५. वेंगुर्ले येथे कोणत्या युरोपियन सत्तेची वखार होती.
अ — इंग्रज
क — पोर्तुगीज
- ब — फ्रेंच
ड — डच
३६. खालीलपैकी कोणते बंदर छत्रपती शिवाजीच्या ताब्यात नव्हते.
चौल, विजयदुर्ग, वसई, सिंधुदुर्ग
- अ — चौल
क — वसई
- ब — विजयदुर्ग
ड — सिंधुदुर्ग
३७. 'होन' हे नाणे कोणत्या धातूचे होते.
अ — चांदी
क — सोने
- ब — तांबे
ड — यापैकी नाही
३८. छत्रपती शिवाजीने कोणत्या राज्यकर्त्याकडून 'शिवराई होन' नाणे पाडण्याची प्रेरणा घेतली.
अ — यादव
क — विजयनगर
- ब — बहामनी
ड — चालुक्य
३९. शिवकाळातील 'लारी' हे नाणे कोणत्या धातूचे होते.
अ — सोने
क — तांबे
- ब — चांदी
ड — यापैकी नाही
४०. १ होन म्हणजे किती प्रताप
अ — २ प्रताप
क — ४ प्रताप
- ब — १ प्रताप
ड — ३ प्रताप

एका वाक्यत उत्तरे —

१. मराठ्यांचे स्वातंत्र्ययुद्ध म्हणजे काय?
२. छत्रपती संभाजीच्या दुध आईचे नाव काय होते?
३. छत्रपती शिवाजीच्या पहिल्या राज्याभिषेका प्रसंगी युवराजपदाचा मान कोणाला मिळाला?
४. छत्रपती संभाजीचा वैदिक राज्याभिषेक केंव्हा झाला?

५. संभाजीराजांनी संस्कृत भाषेत कोणता ग्रंथ लिहीला?
६. मराठ्यांचे स्वतंत्रय युद्ध किती वर्षे सुरू होते?
७. संताजी घोरपडेच्या कारकीर्दीत कोणाच्या काळात सुरूवात झाली?
९. छत्रपती संभाजीच्या अष्टप्रधान मंडळातील सचिव कोण होता?
१०. छत्रपती संभाजीच्या अष्टप्रधान मंडळातील सचिव कोण होता?
११. छत्रपती शिवाजीचे निधन कोणत्या किल्ल्यावर झाले?
१२. पुरंधर तहाच्या प्रसंगी ओलिस म्हणून कोणाला ठेवण्यात आले?
१३. छत्रपती संभाजी किती वर्षांचा असताना त्यांच्या आईचे निधन झाले?
१४. कर्नाटक मोहिमेच्या प्रसंगी युवराज संभाजीला कोठे ठेवण्यात आले होते?
१५. छत्रपती संभाजीची राजकिय कारकिर्द सांगा.
१६. शिवकाळातील जंजिरा हा किल्ला कोणच्या ताब्यात होता?
१७. औरंगजेबाच्या कोणत्या मुलाने स्वतःला 'हिंदुस्थानचा मोगल बादशहा' घोषित केले होते?
१८. मोगल बादशहा औरंगजेबाने छत्रपती संभाजीची हत्या हिंदू धर्मातील कोणत्या सणाच्या पूर्वसंधेला केली?
१९. छत्रपती राजारामाचा जन्म कोणत्या किल्ल्यावर झाला?
२०. युवराज राजारामाचा 'मंचकारोहन' विधी आण्णाजी दत्ताने केंव्हा घडवून आणला?
२१. छत्रपती राजारामाने संताजी घोरपडे कडील सेनापती पद काढून त्या पदावर कोणला नेमले?
२२. मोगलांनी जिंजीचा किल्ला केंव्हा जिंकून घेतला?
२३. महाराणी ताराबाईने कोणाला गादीवर बसवून राज्यकारभार पाहिला?
२४. औरंगजेबाचे निधन कोठे झाले?
२५. मराठ्यांचे स्वातंत्रययुद्ध केंव्हा संपले?
२६. खेड्यातील वस्तीपड जागेला शिवकाळात काय म्हणत असत?
२७. चौगुला — वतनदार अधिका-याची निशाणी कोणती होती?
२८. महाजन अधिका-याचे काम कोणते होते?
२९. सर्व वतनात श्रेष्ठ वतन कोणते होते?
३०. जे लोक बाहेरून गावात येत असत त्यांना काय म्हणटले जात असे?
३१. शिवकाळातील व्यापार कोणाच्या ताब्यात होता?

३२. शिवकाळातील क्षत्रिय वर्णाचे कार्ये कोणती होते?
३३. शिवाकाळातील प्राथमिक शिक्षणात कोणत्या लिपीला महत्त्व होते?
३४. जमिन मोजणी करण्याची कोणती पध्दत आण्णाजी दत्तोने शोधून काढली?
३५. किती चौरस काठयांचा एक बिघा होत असे?
३६. शिवकाळातील नगदी पिके कोणती होती?
३७. 'चौथाई' म्हणजे काय?
३८. शिवकाळातील 'सदेशमुख' कोण होता?
३९. छत्रपती शिवाजीने निर्माण केलेल्या 'शिवराई होन' नाण्याच्या मागील बाजूस कोणती अक्षरे कोरलेली होती?
४०. छत्रपती शिवाजीने कोणत्या धातूची नाणी पाडलेली नव्हती?

टिपा लिहा —

१. पाटील
२. कुलकर्णी
३. मिरासदार
४. देशमुख
५. देशपांडे
६. शिवकाळ — सती प्रथा
७. जिजाबाई
८. ताराबाई
९. येसूबाई
१०. शिवकालीन — बालविवाह
११. शिवकालीन — बहुपत्नीत्वाची चाल
१२. पीकपहाणी
१३. शिवकालीन कापड उदयोग
१४. लाकुडकाम व जहाजबांधणी
१५. मिरासपट्टी
१६. जकात कर

१७. सुस्त लुट
१८. व्यवसाय कर
१९. नाणी
२०. चांदीचे नाणे — लारी
२१. कवि कलश
२२. संताजी घोरपडे
२३. छत्रपती संभाजीचे साहित्य
२४. रामचंद्रपंत अमात्य
२५. मोगल बादशहा औरंगजेब

Short Question –

१. संभाजीराजांनी आपल्याविरूद्ध कारस्थाने करणाऱ्यांना कशाप्रकारे शिक्षा केल्या?
२. अहिंवताच्या वेढ्याविषयी थोडक्यात लिहा.
३. रामसेजच्या वेढ्यात मोगलांची नाचक्की कशी झाली ते लिहा.
४. मुस्लिमशाह्यांचा अंत कसा झाला ते लिहा.
५. संभाजीराजांनी शिक्यांचे शिरकान केले असे का म्हणतात?
६. संभाजीराजांनी सिद्दीला कसा धडा शिकवला?
७. संभाजीराजांचे इंग्रजां विषयीचे धोरण थोडक्यात लिहा.
८. संभाजीराजांचे पोर्तुगिजां विषयीचे संबंध थोडक्यात सांगा.
९. संभाजीराजांनंतर येसूबाईंनी रायगडावर मांडलेली व्यूहनिती लिहा.
१०. राजाराममहाराजांनी वतन पद्धत का सुरू केली?
११. राजाराममहाराजांनी अप्रत्यक्षरित्या सेनापतींवर वचक कसा बसवला?
१२. मोगलांच्या जिंजीच्या वेढ्याबद्दल थोडक्यात लिहा.
१३. राजाराममहाराजांनंतर राणी ताराबाई यांनी शत्रूसाठी आखलेली व्यूहनिती सांगा.
१४. राणी ताराबाईने केलेला युद्धातील बदल लिहा.
१५. जिंजीच्या वेढ्यादरम्यान संताजीने केलेला पराक्रम थोडक्यात सांगा.
१६. सेनापती संताजी व छत्रपती राजाराम यांच्यात मतभेद का झाले?
१७. संताजी व धनाजी यांच्यात झालेल्या संघर्षाचे थोडक्यात वर्णन करा.

१८. रामचंद्रपंत अमात्य यांना 'हुकुमतपन्हा' हा किताब छ.राजारामाने का दिला?
१९. शिवकाळातील ग्रामिण व्यवस्थेतील पाटील पदाचे महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.
२०. शिवकालीन ग्रामीण—व्यवस्थेमधील विविध सत्तांचा आढावा घ्या.
२१. शिवकालीन राज्यकर्त्या स्त्रीयांचा आढावा घ्या.
२२. छत्रपती शिवाजीचा स्त्री—विषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
२३. मोगल इतिहासकसार खाफिखनाने महाराणी ताराबाईचा गौरव का केला?
२४. शिवकालीन जनतेवरील धर्माचा प्रभाव स्पष्ट करा.
२५. शिवकालीन सारा आकारण्याची तत्वे स्पष्ट करा.
२६. छत्रपती शिवाजीच्या जमिन—महसूल विषयक सुधारणा स्पष्ट करा.
२७. शिवकालीन अंतर्गत व्यापाराचे वर्णन करा.
२८. छत्रपती शिवाजीचे व्यापार विषयक धोरण स्पष्ट करा.
२९. शिवकालीन परकीय व्यापाराचा आढावा घ्या.
३०. शिवकालीन गावगाड्याची माहिती लिहा.

Long Question –

१. छत्रपती संभाजीच्या राजकिय कारकिर्दीचे मुल्यमापन करा.
२. छत्रपती संभाजी व अकबर संबंध स्पष्ट करा.
३. छत्रपती संभाजी व मोगल संबंध स्पष्ट करा.
४. मराठा स्वातंत्र्य युध्दातील संताजी घोरपडेचे योगदान स्पष्ट करा.
५. मराठा स्वातंत्र्य युध्दातील छत्रपती राजारामाचे योगदान स्पष्ट करा.
६. रामचंद्रपंत आमात्यांनी लिहिलेल्या आज्ञापत्राचे महत्त्व सांगा.
७. शिवकालिन ग्रामिण समाज जीवनाचा आढावा घ्या.
८. शिवकालिन स्त्रियांचे सामाजिक जीवन स्पष्ट करा.
९. छत्रपती शिवाजीचे धार्मिक धोरण हे 'सहिष्णू' होते.या मताशी तूमही सहमत आहात?
१०. २१ व्या शतकातील स्त्रियांसमोरील आव्हानांचा आढावा घ्या.
११. तुम्ही पाहिलेल्या छत्रपती शिवाजी महाराजांवरील एका ऐतिहासीक चित्रपटाचे परिक्षण करा.
१२. छ. शिवाजीचा शेतीविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करून २१व्या शतकातील राज्यकर्त्यांचा

राज्यकर्त्याचा शेतीविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

१३. ऐतिहासीक चित्रपटातून दाखविण्यात येणारा इतिहास कितपत सत्य असतो? तुमचे मत स्पष्ट करा.

